

Dissociation I

Dissociation i DSM-IV

- "Dissociation innebär en störning av de vanligtvis integrerade funktionerna för medvetande, minne, identitet eller perception av omgivningen."
- Dissociation = icke-integrering = icke-mentaliserings.

HT 2010

Per Wallroth

2

Dissociation i DSM-IV

- Fem olika dissociationsdiagnoser:
 - Depersonalisationssyndrom
 - Dissociativ amnesi
 - Dissociativ fugue
 - Dissociativ identitetsstörning
 - Dissociativt syndrom UNS

HT 2010

Per Wallroth

3

Depersonalisationssyndrom

- **Depersonalisation**: Att känna sig överklig och främmande för sig själv. – Det är det tredje vanligaste psykiska symtomet efter nedstämdhet och ångest.
- **Depersonalisationssyndrom** i DSM-IV: "Bestående eller återkommande upplevelser av att känna sig avskild från de egna tankarna eller den egna kroppen, som om man var en utomstående betraktare av sig själv (t ex det känns som om man befann sig i en dröm)."
- Depersonalisation förekommer ofta tillsammans med **derealisation**: Att uppleva omgivningen som främmande eller överklig.

HT 2010

Per Wallroth

4

Avskärmning och avspjälkning

- Jon Allen och andra forskare skiljer på två grupper av dissociativa fenomen: avskärmning och avspjälkning:
 - Avskärmning = att avskärma sig helt eller delvis från den yttre och/eller inre verkligheten. Hit hör depersonalisation och derealisation och viss typ av amnesi. – Avskärmning orsakar dessutom undvikandesymtomen (kriterium C) i PTSD.
 - Avspjälkning = att ta in information, men spjälka av den i en avskild del av psyket som man sedan inte har medveten kontroll över. Hit hör dissociativ fugue och dissociativ identitetsstörning och viss typ av amnesi. – Avspjälkning orsakar dessutom återupplevandesymtomen (kriterium B) i PTSD.

HT 2010

Per Wallroth

5

Dissociativ amnesi

- Amnesi = minnesförlust.
- Dissociativa minnesförluster kan bero på avskärmning. Då har man inte tagit in informationen och kan därför inte återkalla den. Så vid depersonalisation och derealisation.
- Dissociativa minnesförluster kan också bero på avspjälkning. Då kan minnena komma tillbaka, men man kan inte medvetet styra över framplöckningen. Så vid dissociativ fugue, dissociativ identitetsstörning och den specifika diagnosen dissociativ amnesi.
- Dissociativ amnesi i DSM-IV: "Den dominerande störningen utgörs av en eller flera episoder av oförmåga att minnas viktig personlig information, ofta av traumatisk eller påfrestande natur."

HT 2010

Per Wallroth

6

Dissociativ fugue

- Dissociativ fugue i DSM-IV:
 - A. Den dominerande störningen utgörs av att personen plötsligt och oväntat reser bort från hemmet eller arbetsplatsen och samtidigt är oförmögen att minnas sitt förflutna.
 - B. Personen är förvirrad över sin personliga identitet eller antar en ny (helt eller delvis).
- Oftast bara några dagar.
- Oftast föregånget av kraftig stress.
- Det mest kända fallet är Ansel Bourne, 1887.

HT 2010

Per Wallroth

7

Dissociativ identitetsstörning

- Dissociativ identitetsstörning (DID) i DSM-IV:
 - A. Två eller flera identiteter eller personlighetstillstånd existerar sida vid sida (var och en med sitt eget relativt bestående sätt att uppfatta, tänka kring och relatera till omgivningen och sig själv).
 - B. Minst två av dessa identiteter eller personlighetstillstånd tar vid återkommande tillfällen kontrollen över personens beteende.
 - C. Personen är oförmögen att minnas viktig personlig information.
- DID kallades tidigare multipel personlighetstörning.
- DID kallas ofta helt felaktigt för schizofreni.

HT 2010

Per Wallroth

8

Dissociativ identitetsstörning

- Delpersonligheterna skiljer sig vanligtvis kraftigt åt när det gäller hur mycket "personlighet" de är.
- De har olika sätt att tänka och uppfatta omvärlden och sig själva.
- De kan skilja sig åt i hur de klär sig och uppträder.
- De kan uppleva sig ha olika namn, kön och ålder.
- Ofta har en delpersonlighet ingen aning om vad som händer när någon av de andra delpersonligheterna har kontrollen. Detta gör att olika delpersonligheter kan ha amnesi för olika perioder.

HT 2010

Per Wallroth

9

Dissociativ identitetsstörning

- DID orsakas alltid eller nästan alltid av upprepade svåra trauman i barndomen, vanligtvis anknytningstrauman. Vanligast är sexuella övergrepp, ofta i kombination med andra typer av trauman som fysisk misshandel, extrem vanvård eller att tvingas uppleva hur familjemedlemmar misshandlas och kanske till och med blir dödade.

HT 2010

Per Wallroth

10

Dissociativ identitetsstörning

- Jennifer Freyd talar om "betrayal trauma":
 - När det gäller anknytningstrauman kan det vara nödvändigt för barnet att hålla vetskapen om traumat borta från medvetandet: om barnet inte klarar sig utan anknytningspersonen "har det inte råd" att komma ihåg de skrämmande aspekterna av relationen.
 - En lösning är att skapa en ny delpersonlighet som tar hand om de otäckta händelserna och minnena.

HT 2010

Per Wallroth

11

"Miss America by Day"

- "I didn't realize it at the time but the closer I came to the terrifying feelings of rage I had for my father, the more frantically I would steel myself from them by loud protestations of love. If I confronted the truth about my father – that he was a truly evil man – the entire world I had constructed would implode."

Marilyn Van Derbur, *Miss America by Day* (2003)

HT 2010

Per Wallroth

12

Dissociativt syndrom UNS

- Dissociativt syndrom UNS (DDNOS) används om dissociativa störningar som inte uppfyller kriterierna för något specifikt dissociativt syndrom, t.ex. derealisation utan depersonalisation.
- Oftast menar man emellertid "nästan DID, men inte riktigt".

HT 2010

Per Wallroth

13

Normal dissociation

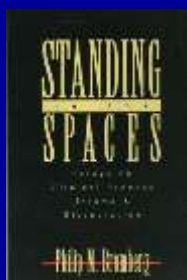
- Vi är tvungna att fokusera uppmärksamheten och välja bort delar av informationen från den yttre och/eller inre världen. Fokuserar vi ordentligt, kan man tala om absorbering (mild avskärmning) Så t.ex. när vi dagdrömmar eller är uppslukade av en film.
- Alla växlar vi mellan olika självtillstånd och känner oss olika vid olika sinnesstämningar och olika när olika handlingssystem är aktiverade.

HT 2010

Per Wallroth

14

Philip Bromberg

HT 2010

Per Wallroth

15

Frågor?

